

Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV)

Mgr. Alena Pastorková

Tel.: +421 905 370 680

Email: alena.pastorkova@uluv.sk

Web: www.uluv.sk

Tlačová správa, 12. 4. 2023

Výstava Tradícia netradične: Prírodné pletivá

V roku 2023 predstavuje ÚĽUV vo svojich celoročných aktivitách prírodné pletivá zastúpené v tradičnom i súčasnom remesle a dizajne. Ambíciou novej výstavy v bratislavskej Galérii ÚĽUV, ktorá pokračuje vo výstavnom cykle Tradícia netradične, je ukázať návštevníkom rôznorodosť a funkcionality diel majstrov výrobcov, dizajnérov i študentov. Prostredníctvom fascinujúcich predmetov zo súkromných zbierok i z depozitárov múzeí vyniknú synergie medzi tými, ktorí zachovávajú pletenie z prírodných materiálov pre ďalšie generácie.

Názov výstavy: Tradícia netradične: Prírodné pletivá

Miesto: Galéria ÚĽUV, Obchodná 64, Bratislava

Otvorené: pondelok až piatok od 12.00 do 18.00 hod.

Trvanie výstavy: 19. 4. 2023 – 12. 1. 2024

Kurátor: Tibor Uhrín

Produkčný tím: Mária Hriešik Nepšínská, Dominika Mačáková, Tomáš Mikolaj

Košikárstvo ako voľná forma pletenia patrí k najstarším remeslám. Využívali ho pôvodné kultúry na všetkých obývaných kontinentoch a technologicky i surovinovo sa zachovalo v takmer nezmenenej podobe dodnes. Prírodné pletivá predstavovali v predindustriálnej dobe a pred objavením alternatívnych materiálov v 20. storočí dôležitý ľahko dostupný a rýchlo obnoviteľný materiál. Spolu s hlinou, drevom a čiastočne aj kovom tvorili často jediné materiálovú základňu pre domácku výrobu každodenných úžitkových, dekoratívnych i symbolických predmetov (koše, korbáče, vianočná, veľkonočná, žatevná výzdoba, vtáčie búdky, atď.). V jednotlivých častiach Slovenska sa využíval takmer každý dostupný lokálny materiál vhodný na pletenie. Dominovalo prútie, slama a štiepané luby. V menšej miere sa spracúvalo kukuričné šúpolie, páľka močiarna, prípadne korenky a lyko.

„Pri koncipovaní výstavných celkov v jednotlivých galerijných miestnostiach nezohrával dôležitú úlohu len sortiment pletených produktov, ale aj povaha pletiarkeho materiálu. Čo sa týka sortimentu, ten pozostáva v prevažnej väčšine z košov a nádob, prípadne opletaných nádob rôznych veľkostí a tvarov. Počas vývoja košíkárkeho remesla sa postupne definovali určité vzory pre úžitkové predmety, ktorých tvar a funkciu rozvíjali celé generácie anonymných remeselníkov evolučným spôsobom takmer k dokonalosti. Na rozvoj individuálneho štýlu a kreatívneho prejavu však nebol taký priestor ako pri iných remeslách, napríklad pri hrnčiarstve alebo výrobe z dreva, kde sa mohol remeselník tvorivo prejavíť vo

Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV)

Mgr. Alena Pastorková

Tel.: +421 905 370 680

Email: alena.pastorkova@uluv.sk

Web: www.uluv.sk

výzdobných prvkoch. Dôležitejšia bola praktická funkcia. Kôš musel byť pevný, trvanlivý a ľahký na prenášanie. Tomu bolo podriadené všetko ostatné. A možno aj preto sa postupne vyprofilovali krásne, čisté, organické a účelné tvary,“ popisuje problematiku kurátor výstavy prof. Tibor Uhrín.

Dôležitú oblasť výrobkov z prírodných pletív predstavujú predmety z prútia a ľubov. Takmer výhradne používané vrbové prútie a štiepané ľuby z liesky, ale napr. aj z duba majú ako dreveniny vo výsledku omnoho väčšiu pevnosť a trvanlivosť ako ostatné prírodné pletivá. V kombinácii s inými materiálmi, najmä s masívnym drevom, prípadne kovovou konštrukciou, dávajú väčší priestor na tvorbu úžitkových objektov, napr. súčastí nábytku, drobnej architektúry, plotov, konských vozov, plavidiel a podobne. V expozícii sú preto najpočetnejšie zastúpené dizajnérske presahy práve z týchto materiálov – interpretácie remesla v nábytku, svetidlách, prútených predmetoch a objektoch z drevených ľubov od rôznych profesionálnych dizajnérov a študentov. Významným impulzom na tento kreatívny aktualizovaný pohľad bola systematická podpora tvorcov ÚĽUV-u už od jeho vzniku v roku 1945, ktorá akcelerovala od roku 2000 organizovaním súťaže Kruhy na vode a vytváraním podmienok na spoluprácu vysokých a stredných umeleckých škôl s výrobcami.

Košikárskou špecialitou je pletenie z korienkov. Košíky z tohto materiálu sú mimoriadne pevné a húževnaté. Ďalší pletiarcky materiál typický pre naše prostredie – slama, vyžaduje tiež osobitný prístup. Musí sa spájať do zväzkov, ktoré sa následne zošívajú iným prírodným materiálom, napr. štiepanými korienkami či prútmi. Pre svoje výborné tepelno-izolačné vlastnosti bola slama vhodná ako krytina obytných aj hospodárskych budov, vyplňovali sa ňou slamníky do postelí, vypletali sedadlá a lôžka. Bežne sa používala na výrobu včelích úľov, košov, zásobníc na obilie a potraviny v rôznych tvaroch a veľkostiach. Tie tvoria najvýznamnejšiu kolekciu výstavy. Raritným je, naopak, sortiment módných doplnkov. *„Obhatením expozície sú ukážky vypletaného ohýbaného nábytku fabriky Thonet z múzea TON v Bystřici pod Hostýnem, ktoré sa dotýkajú aj našej histórie. Symbolizujú prechod od remeselnej produkcie k strojovej veľkovýrobe v 19. storočí,*“ hovorí Tibor Uhrín. *„Predstavujú efektívnu priemyselnú výrobu s podielom ručnej remeselnej práce, sú ranou ukážkou nastupujúceho priemyselného dizajnu a nových technológií.“*

Aktuálnou výzvou je podpora segmentu pletenia z prírodných materiálov cez dizajn. Košíkárске technológie poskytujú priestor aj na rozvíjanie tvaroslovia tradičných výrobkov. ÚĽUV v roku 2021 znovuobnovil činnosť Otvoreného ateliéru, miesta určeného na výmenu skúseností majstrov výrobcov a dizajnérov. Taktiež inšpirácia zo zahraničia, kde sa vyštudovaní dizajnéri venujú pleteniu z prírodných pletív a organizovaniu tvorivých dielní aj prakticky a dokážu sa tým užiť, otvára mnoho tém.

Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV)

Mgr. Alena Pastorková

Tel.: +421 905 370 680

Email: alena.pastorkova@uluv.sk

Web: www.uluv.sk

„Budúcnosť použitia prírodných pletív v remesle vidíme najmä v silnom ekologickom akcente. Udržateľné pestovanie, zber, spracovanie a bezproblémová likvidácia cenovo dostupného, rýchlo obnoviteľného materiálu dáva košíkárskemu remeslu priaznivé vyhliadky. Výhodou pre domáce praktizovanie košíkárskeho remesla je aj to, že okrem materiálu a zručnosti tvorcu nevyžaduje náročné a nákladné nástrojové vybavenie,“ definuje súčasné možnosti prírodných pletív kurátor výstavy.

Výstava *Tradícia netradične: Prírodné pletivá* je príspevkom do dialógu na tomto poli. Chce inšpirovať, aby sa výtvarne vzdelaní ľudia nebáli prinášať v spolupráci s vynikajúcimi majstrami výrobcami do oblasti prírodných pletív nové vízie. Podporia tým život dávnovekej tradície, ktorá v sebe skrýva mnohoraké možnosti ďalšieho rozvoja.

Prijmite pozvanie na vernisáž výstavy dňa 18. apríla 2023 o 18.00 hod. v Galérii ÚĽUV na Obchodnej 64 v Bratislave.